

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАСТОДНЕВНО

ГОДИНА XVI

БРОЈ 329.

1. ОКТОБАР 1987.

ЦИЈЕНА 100 ДИНАРА

ПРЕДСЈЕДНИШТВО ОКСК О ПРОТЕКЛОМ КУЛТУРНОМ ЈЕТУ

ПОДРШКА ПРАВИМ МАНИФЕСТАЦИЈАМА

Фестивал „Град-театар“, ФЕСТИВАЛ „Град-театар“, „Трг пјесника“, ИМОС и друге културне манифестије одржане протеклог јета у Будви даље су изузетно значајан допринос унапређењу друштвеног, културног и туристичког живота будванске регије и цијелог приморја — истакнуто је на сједници Предсједништва Општинског комитета Савеза комуниста 16. септембра на којој су разматрана идејно-политички, друштвени и економски аспекти ових манифестија. Основни концепт њихов био је интеграција свих сфера друштвеног живота посредством културне сфере у специфичан и препознатљив начин друштвеног живота и промјена постојећег начина туристичког привређивања у савременији вид. Јер, туризам је и културни феномен, израз духовне потребе за промјеном мјеста боравка ради упознавања нових материјалних и духовних култура, друштвена и културна комуникација.

Будва се као град и туристички центар, према оцје нама Предсједништва ОК СК, не може више развијати уколико њен туристички производ поред побољшања

● Културни производ је саставни дио укупне туристичке понуде и њен врло важан сегмент

угоститељског дијела, не обухвати и културни производ (задовољавање секундаријних потреба) као свој саставни дио.

Стога, трансформација до садашњег типа туризма и туристичког производа постаје најактуелније и најакутније идејно-политичко питање ове заједнице, а љетошње културне манифестије као квалитетан корак напријед заслужују пуну идејно-политичку подршку.

Фестивал „Град-театар“, у оквиру којег је од 1. јула до 20. августа одиграно 57 позоришних представа, организовано 12 концерата озбиљне музике и покренуто седам ликовних акција, својом величином и умјетничком снагом је отворио нове културне просторе и иницирао низ нових спонтанних културних креација у Будви и шире, истовремено афирмишући наш град као нови културни центар Југославије и Медитерана. Томе је значајно допринио и „Трг пјесника“ као јединствена пјесничка манифестија на којој је наступило 119 пјесника из

земље и иностранства, као и поноћни цез концерти. То својеврсно културно отварање Будве и промоција Старог града у особену културну метрополу, добило је пуно подршку југословенске културне и политичке јавности, о чему довољно говори скоро 400 текстова у свим југословенским и значајним иностраним листовима. То је, несумњиво, допринијело пројекти општег „имиџа“ Црне Горе и црногорског туризма у очима југословенске и инострane јавности.

Све ово створило је предуслове за промовисање Будве као фестивалског града на иностраном туристичком тржишту, што су већ прихватиле туристичке агенције Југотурс, Компас и АВИС.

Сада је основни задатак, не само туристичке привреде и културних институција у општини, да се позитивни трендови протеклог културног јета очувају и још више побољша квалитет туристичког производа.

В. М. С.

У СВЕТОМ СТЕФАНОУ ОД 18. ДО 20. СЕПТЕМБРА

Гости-најбогатији Французи

ИЗ ПАРИЗА са три специјална авиона „Ер Франса“ допутовало је на тиватски Аеродром 180 најпознатијих бизнисмена Француске које зову „вође мишљења“. Међу њима су били власници и сувласници најмоћнијих финансијских корпорација, као што је Ротшилд, Дипон, Пежо, Рено, Ситроен, затим више власника ланаца робних кућа и још два-десетак умјетника, који су били гости града-хотела од 18. до 20. септембра.

Ова група најугледнијих пословних људи Француске традиционално сваке године мијења мјесто дружења, али увијек бира најексклузивнија мјеста на свијету и не пита за цијену, рекли су нам у „Монтенегроекспресу“, који је и организовао боравак „вођама мишљења“ Француске.

Од Милке Беланде, сазнали смо, да се радило о изузетним гостима, којима је град-хотел учинио све, да се у њему осјећају што пријатније. Иначе, ово је највећи посао града-хотела у његовом 27. годишњем успјешном пословању.

— За само ова три дана град-хотел је инкасирао преко 400 милиона динара, што је изузетно велика цифра, када се зна да је у пуној овогодишњој сезони наш Свети Стефан са 200 кревета на дан реализовао само око 15 милиона динара, вели нам Пеко Рађеновић, директор ЈУР „Свети Стефан“

Прије доласка ове групе Француза сви радници овог нашег најексклузивнијег љетовалишта су практично били на ногама. Казали су нам: то је био посао који ће нам донети још већу афирмацију у свијету, а преко таквих гостију прави се највећа и најбоља реклама и пропаганда. Иначе, овог јета међу осталим гостима „Светог Стефана“ били су Пино Фарино чувени дизајнер најпознатијих светских аутомобила, као што је Ферари, затим на један дан је дошао Дик Кавет, чувени амерички радио и телевизијски новинар. Одушевљен градом-хотелом тражио је да преспава иако је имао резервацију за хотел „Белведер“ у Дубровнику. Спавао је у вили „118“.

Пошто је ова група Француза закупила цио град-хотел, најтеже је било привољети госте, да промијене мјесто одмора.

— Два мјесеца смо обавјештавали наше госте до којих нам је веома стало (јер неки баш у септембру долазе за редом готово двије деценије) да је цио град-хотел заузет од 18. до 20. септембра. Постигли смо договор са њима, тако да су неки били смјештени у хотел „Маестрал“, а други у неким од водећих дубровачких хотела, рекли су нам у продајној служби града-хотела „Свети Стефан“.

У већини апартмана за ову прилику био је промијенен намјештај, а посебно су била реновирана купатила. Гости из Француске били су чувани уз све мјере обезбеђења, јер је био један од услова доласка на „Свети Стефан“. Чак је овом приликом био ускраћен и контакт са новинарима.

П. С.

● У Будви је јетос одржано 57 позоришних представа, 12 концерата озбиљне музике и покренуто седам ликовних акција. ● Све приредбе су биле изванредно посјећене, баш као ова („Анита Бербер“) коју је публика имала прилике да види два пута у Старом граду

2. СТРАНА

● СЛЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Јачи темељи за малу привреду

Након вишемјесечне пријеме Скупштина општине је на заједничкој сједници и одвојеним сједницама сва три вијећа 25. септембра размотрila и усвојила Нацрт програма развоја и унапређивања дјелатности мале привреде који су израдили стручњаци Развојног центра из Цеља на чelu са дипломираним инжињером Маријом Прислан. Полазећи од садашњег степена развоја мале привреде у нашој општини који не задовољава, при изради пројекта развоја мале привреде посебно се посветила пажња развоју туристичке мале привреде која треба да постане самостални интегрални дио привређивања, јер ће у супротном неразвијена мала привреда постати

Предузимањем низа мјера и повећањем активношћу грађевинско-урбанистичке и инспекцијске и одговорности инспектора у извршавању својих послова и задатака дошло је до спречавања бе-справне градње, која је све мање изражена. Томе је, свакако, доприњело и доношење детаљних урбанистичких планова. Иако је бе-справна градња знатно смањена, она је још увијек присутна на овом подручју. У периоду јануар-септембар 1987. године инспекtori су извршили 204 запи-сничке контроле и донијели 75 рješenja. Надлежном тужилаштву поднijете су четири кривичне тужбе као и 21 захтјев за покретање прекршајног поступка. До- нијето је 17 рješenja o ру-

ИЗБОР И ИМЕНОВАЊА

У Комисију за вјерска питања именовани су Светозар Радуловић (предсједник), Мирослав Ивановић, Наташа Вукотић, Јово Милутиновић и Даница Золак.

За замјеника општинског јавног тужиоца именован је Владо Вулековић, за представника Скупштине општине у Друштвени савјет за област урбанизма, катастра, комунално-стамбених и имовинско правних послова делегиран је Раде Ратковић, за делегата Скупштине општине у проширенi раднички савјет ОУР „Болничке службе“ Котоџ, Драган Љијешевић, а за делегате Општине Будва у Скупштину СИЗ Национални парк „Ловћен“ Цетиње Будислав Марковић.

Због одласка на нову дужност разријешен је дужности директор Општинске управе друштвених прихода Драган Секулић, а за директора је именован Василије Милановић, досадашњи помоћник директора Општинске управе друштвених прихода.

Кочница укупног привредног и друштвеног развоја.

Јавна расправа о Нацрту програма развоја и унапређивања дјелатности мале привреде трајаће петнаест дана.

шењу грађевинских објеката, а пет је порушено.

Да би спречавање бесправне градње било још ефикасније предложено је и да Скупштина општине и Извршни одбор предузму

- Усвојена Информација о бесправној градњи, заштити шумског фонда и извјештај о раду јавног правобраноца
- Измијењено и допуњено неколико општинских одлука

одговарајуће мјере код другог степеног органа (Републички комитет за урбанизам, грађевинарство, стамбене и комуналне послове) ради бржег и ажуријег рješavanja предмета грађевинске инспекције након изјављења жалби, као и да се покрене иницијатива за измену и допуну Закона о грађевинској инспекцији ради давања већег овлаšćenja грађевинским инспекторима и скраћивања управног поступка.

У информацији о заштити шумског фонда у нашој општини истакнуто је да шуме овдје немају велику економску вриједност са аспекта развоја шумарства и друге индустрије, али је њихових значаја непроцењив са аспекта развоја туристичке привреде, па њиховој заштити треба посветити мјого већу пажњу. У борбама шумама у приобалном дијелу (Кошљун, Завала, Законач, Мало и Велико брдо у Петровцу) требало би предузети низ превентивних мјера, како би се смањила могућност појаве шумских пожара. Очијењено је да би ову заштиту било најцјелије сходније спровести добро организованим радним акајама у мјесним заједницама уз стручни надзор.

На одвојеним сједницама Вијеће удруженог рада

и Вијеће мјесних заједница усвојили су Нацрт одлуке о купалиштима којом су прописани услови које мора да испуњавају уређена купалишта и Нацрт одлуке о стамбеним односима, које су стављене на јавну расправу. Вијеће удруженог рада је усвојило Одлуку о изменама и допунама Одлуке о грађевинском земљишту, али иста није прошла и на Вијећу мјесних заједница, па је заказана нова сједница овог вијећа.

Ради обезбеђивања средстава за изградњу регионалног водовода за Црногорско приморје измијењене су и допуњене одлуке о општинском порезу из дохнога и о општинским порезима грађана.

Вијеће удруженог рада и Вијеће мјесних заједница су усвојили Одлуку о завршном рачуну Буџета општине Будва за 1986. годину, Одлуку о изменама и допунама одлуке о финансирању СИЗ за науку и културу (због обавезе већег издавања за научно-истраживачки рад), и Програм израде катастра водовода и подземних објеката на подручју општине.

В. М. Станишић

● ПОСЛЕТЕ

ПРИНЦ ВИТОРИО У МИЛОЧЕРУ

- Потписан протокол о заједничком улагању

Праунук црногорског краља Николе I, Виторио Емануел IV, принц од Савоје, боравио је у хотелу „Милочер“ од 15. до 22. септембра.

Он је за то вријеме са представницима „Монтекса“ из Никшића водио разговоре око улагanja у појединачне привредне објекте, које би његова фирма „Ланг таун“, градила на Црногорском приморју.

Како смо сазнали послједњег дана боравка Виторија Емануела IV, потписан је прстоколарни уговор са никшићким „Монтексом“ око заједничких улагања у изградњу једног голф игралишта, затим марина у Бару и Котору, погона за производњу „Веспи“ у слободној царинској зони у Бару, фарме школки и изградњу туристичких капацитета у нашој општини, о чemu ће се партнери накидац договорити.

У року од 90 дана од дана потписивања овог прстокола „Монтекс“ је дужан да изради студије и сву осталу документацију за назначене послове.

С. П.

Бољи програми за малу привреду

ДИК КАВЕТ НА СВЕТОМ СТЕФАΝУ

Средином августа, најпопуларнији амерички ТВ-шоумен седамдесетих година, Дик Кавет боравио је на „Светом Стефану“.

— Он је боравио у нашој средини, да би на лицу мјеста доживио оног што су му други причали, о љепотама наше земље, а посебно овог дијела Јадрана, рекли су нам у „Светом Стефану“.

Дик Кавет, како смо сазнали данас ради за око двије стотине америчких радио станица.

Послије десет дана боравка у нашој земљи, у најљепшим мјестима јадранске обале, Дик Кавет је рекао:

— Југославију ћу препоручивати свима. Американцима ћу без икаквог двоју-

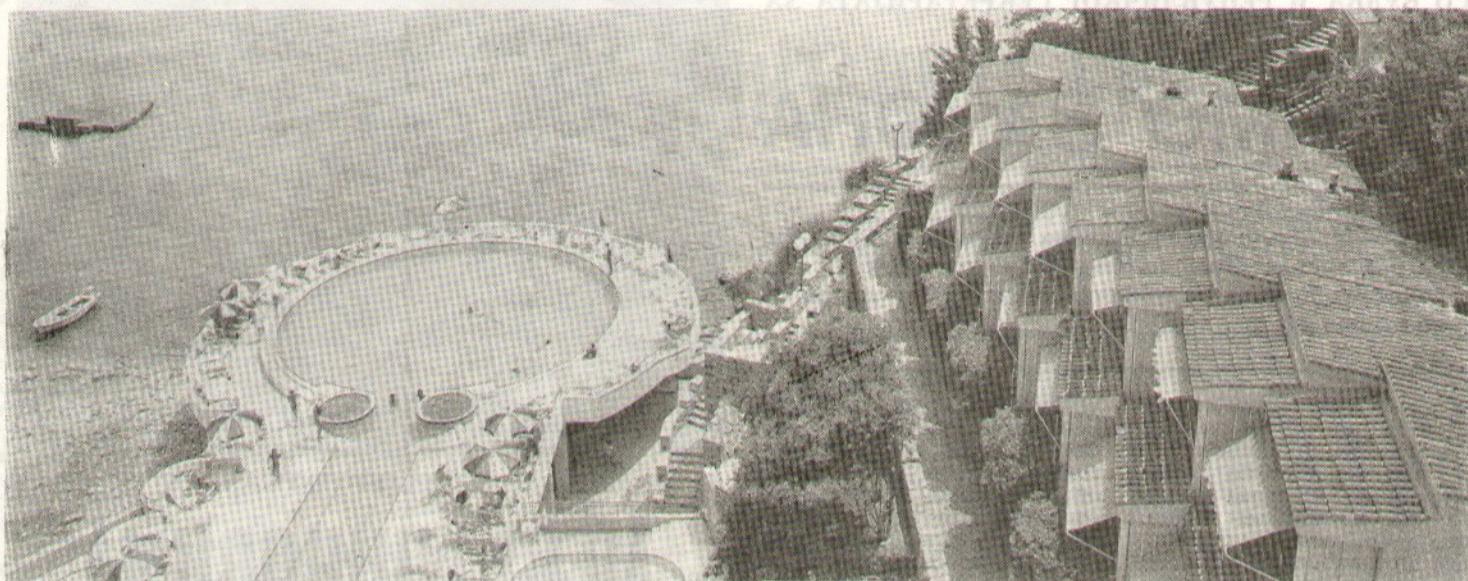
мљења рећи: уместо на Тахити идите у Југославију. За десетак дана видио сам много: Дубровник, Свети Стефан, Милочер... једно љепше од другог.

Кавет је посебно био одушевљен бројним споменицима културе, природним љепотама. Одушевљен је и светостефанском кухињом.

Пошто је Југославију први пут „открио“, сlijedeће године како је изјавио доћи ће са телевизијском екипом, да још боље ујери и упозна Американце о љепотама наше земље и о изванредном фолклору. На поласку је знао на српско-хрватском рећи: хвала и довођена.

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакцијски колегијум. Главни и одговорни уредник: ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва, телефон: 41-194 — Број жијро рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штампа: ИШРО „Обод“ — Цетиње. Претпоставка: годишња 3200 дин. за иностранство 30 динара. — Рукописи се не враћају

● ПРЕДСЈЕДНИШТВО СО О ФУНКЦИОНИСАЊУ ДЕЛЕГАТСКОГ СИСТЕМА

ОДВОЈЕНЕ УМЈЕСТО ЗАЈЕДНИЧКИХ СЈЕДНИЦА

- Предложено више рјешења која треба да допринесу бољем функционисању делегатског система

Посљедња сједница Скупштине општине одржана 25. септембра (11. у овом мајданском периоду) биће за памћена и као прва која се одржала на одвојеним сједницама Вијећа удруженог рада. Вијећа мјесних заједница и Друштвено-политичког вијећа Досад је било уобичајено да се расправа води на заједничкој сједници, а да вијећа одлучују одвојено према надлежностима.

Одвојене сједнице скупшина тинских вијећа услиједиле су у реализацији оцјена и закључнчака Предсједништва Скупштине општине које је недавно разматрало функционисање делегатског скупштинског система у коме су изражени одређени проблеми. Оцијено је тако, да су недовољно активне делегације самоуправних организација и заједница, често неправедни и писани стручним језиком а како се делегације нередовно састају, делегати иступају са сопственим мишљењем или мишљењем пословодних органа, политичких актива, стручних служби и слично. Није заживио и развио се институт замјење делегата ради што квалитетнијег изношења и заступања ставова делегатске базе.

● ХОТЕЛ „ПАРК“ ОСТАЈЕ НА ИСТОМ МЈЕСТУ

НОВИ СЈАЈ СТАРИХ ЗДАЊА

Један стари захљувач који је дуго чуван у Скупштини општине Ђурђевојад коначно је стављен ван снаге. Према том закључку хотел „Парк“ (који припада СИЗ за одмор радника Београда) требало је да буде уклоњен јер се ради о старом здању које се не уклапа у амбијент ексклузивног туристичког насеља на Словенској плажи.

клубног туристичког насеља на Словенској плажи.
Хотел „Парк“ је изграђен на најљепшем дијелу плаже, испод брда Завала, прије више од двије деценије. У то вријеме је био веома атрактиван објекат у који су радо навраћали не само Будвани него и гости са цијelog Црногорског приморја. У њему се одмаралају радници из већег броја колективова са подручја СР Србије. У вријеме када нема на одмору радника он прима и друге госте. Прочуо се по изванредној цвјетној тераси која се налази над морем, по изузетно вриједном и способном особљу које годинама, улаже напоре да учини одмор радницима што пријатнијим.

— Истина је да сада овај објекат помало штети и је неба потребне садржаје који би га уклопили у јединствено туристичко насеље уз пространу Словенску плажу, каже Светозар Маровић предсједник Извршног одбора СО Будва. — Постигнут је договор са ЗЕПОМ и другим колективима о томе да објекат остане на том мјесту или да буде тако реновиран да се уклопи у амбијент. Дати су пројектни задаци стручним организацијама које ће одредити урбанистичке услове. За сада само можемо рећи да ће објекат добити нове садржаје (затворени базен и друго) па наравно и вишу категорију.

Неће само хотел „Парк“ промијенити руло С друге стране туристичког насеља „Словенска плажа“ налази се

Због тих и других проблема и слабости, Предсједништво Скупштине општине не је оценијено да је неопходно да се делегације самовладивих организација и заједница обавезно састају за свако засиједање Скупштине, па се делегације што више повезују посебно у удржаном раду потребно је испитати могућност организовања конференције делегација у ООУР „Будва“. Скупштина треба да буље више отворена за утицај организованих социјалистичких снага радних људи и грађана, а расправа и одличавање треба да се врши на одвојеним сједницима вијећа што је предуслов јачања самосталности и одговорности вијећа за области из своје надлежности.

им по Уставу и Статуту припадају као вијећима у Скупштини општине.

Извршни одбор Скупштине општине је главни прелагач одлука, док су други овлашћени предлагачи за тајни, а то је утицало да се он мање ангажује и у смјери на извршавању својих других функција. Доста је примједиби и на рад органа на државне управе који није довољно прилагођен потребама Скупштине општине. Према оценама Предсједништва Скупштине општине неопходно је да Извршни одбор и општински органи управе свој рад више прилагоде потребама Скупштине и да се више оспособљавају за ефекасније извршавање закона, одлука и утврђене политике. Треба осигурати пуну самосталност

У будућем раду Скупштине општине треба много више да се ангажује ради тијела скупштине, као и скупштине самоуправних интересних заједница у свим пословима и задацима који осигурају пуну самосталност и одговорност органа управе према скупштини, као и пуну контролу њиховог рада од стране скупштине преко Извршног одбора.

B. M. C.

БЕЗ ВАТРЕ

Љето је остало за нама. У СИЗ за противпожарни заштиту у Будви су веома задовољни. Овога лета дуж наше ривијере нису гореле шуме нити је било штета од ватре.

— Нешто природа (током јуна је било кишовитих дана) а нешто ми учинили смо да лето пробе без ватре, каже Стево Кажанегра секретар СИЗ за противпожарни заштиту — Наши ватрогасци су своје лето били привржени, организовали су дежурства у свим центрима за обављаштавање на ширем подручју и тако

дјеловали превентивно.
Мада је септембар био веома топао пожара тако бе није било. Ватрогасци су били стално на опрезу. Иако су почеле и прве јесење кишне, опуштања још нису.

— Све до јаких јесењих
киша бићемо будни, истиче
Кажанегра. — Да бисмо се
што боље носили са ев-
ентуалним пожарима набави-
ли смо још нешто опреме.
Ту су два нова модерна
возила која ће нам итекако
добро доћи за идући сезо-
нү.

С. Грегорић

- НЕСВАКИДАШЊИ СПОР СО БУДВА И РЕПУБЛИЧКОГ СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА ПОСЛОВЕ ПРИВРЕДЕ

ДОЗВОЛА МИМО ЗАКОНА

Да пословично спора државна управа зна некад да буде и ванредно бразда и ефикасна, и да уместо поштовања законом утврђених поступака и рокова, може нешто да уради и прије времена, потврђује издавање одобрења за рад самосталне угоститељске радње „Знак питања“ власнику Вељку Радовићу у Старом граду које је издао Републички Секретаријат за послове привреде. Овај орган републичке управе у конкретном случају да је водио рачуна о закону си гурно би заслужио похвалу, али пошто је, да би што прије одобрио рад ове радње, „прескочио“ пар закона и много више друштвених норми таква „ефијасност“ заслужије сасвим драгачији оцјену.

Но, побољшем редом, Вељко Радовић је 29. јуна (да туми и рокови у оваквим предметима су веома значајни) поднисао захтјев Општинском одјељењу за привреду и финансије за оснивање самосталне угоститељске радње, након чега је исто формирало комисију са задатком да испита да ли пословна просторија подносиоца захтјева испуњава прописане техничке и друге услове. Комисија је 10. јула извршила преглед и сачинила записник, а члан комисије, грађевински инспектор, је 23. јула податним прегледом констатовао да „коришћење пословне просторије подносиоца захтјева није безбедно са аспекта сигурности“. И док су општински органи спроводили законом предвиђени поступак и у року од месец дана прикупљали документа и доказе неопходне за одлучивање Радовић прије истека рока који је закон подавао оставио првостепеном органу подносиоца жалбу другостепеном органу (Републичком секретаријату за послове привреде) сматрајући да у овом случају постоји „нугање администрације“.

Републички секретаријат је жалбу примио 27. јула (два дана прије истека рока у коме првостепени орган треба да одлучи по захтјеву) и одмах телексом трајко од Општинског одјељења за привреду и финансије да ће да у року од три дана саопшти разлоге због којих није донијето првостепено решење! Општинско одјељење за привреду је обавијестило другостепени орган да не решење до нијети у предвиђеном року и истовремено обавијестило Републички секретаријат о току првостепеног поступка.

Тачно на дан истицања рока за првостепено одлуčивање (29. јула) Републички секретаријат за послове привреде доноси решење којим Вељку Радовићу одобрава оснивање самосталне угоститељске радње и ако за то уопште нијесу постојали законом утврђени услови.

Ова ванредно бразда и не законита акција Републичког секретаријата за послове привреде изазвала је не годовање у нашој општини, јер је тиме грубо прекошен закон на штету општине и у корист појединца. Према информацији коју је о свему овоме сачинио Извеш-

- Зашто је Вељко Радовић добио преко реда одобрење за рад локала „Знак питања“ у Старом граду
- Општина тужила Републички секретаријат за послове привреде

ни одбор Скупштине општине, незаконитост се састоји у томе што је решење доношено надлежаном органом, што приликом доношења решења ња није примијењен закон, што није поштован законом предвиђени поступак, што чињенично стање није потпуно и правилно утврђено и што је из утврђених чињеница изведен неправilan закључак.

Шта је Републички секретаријат за послове привреде нападао да тако поступи и зашто није сачекао да првостепени орган у року заврши посао, па затим као другостепени рјешава по евентуалној жалби подносиоца разматрајући комплетан предмет, тешко је претпоставити још је чудније што је при том прихватио документа не надлежних организација и судова, а одбацио и игнорисао све оно што је радио првостепени општински одбор.

Оваквим поступком је површијен и принцип равноправности грађана јер је једном омогућено по извесном поступку да отвори самосталну угоститељску радњу у Старом граду, а другим то онемогућено. За право остали заинтересовани грађани само су се информисали колико надлежних органа о могућности оснивања самostalnih radnji u Starom gradu, i ne slutetni da se odobrenje za osnivanje i rad moze dobiti u trenutku dok još traje konstrukтивna sanacija, i dok nije izvršen tehnički prijem i izlata

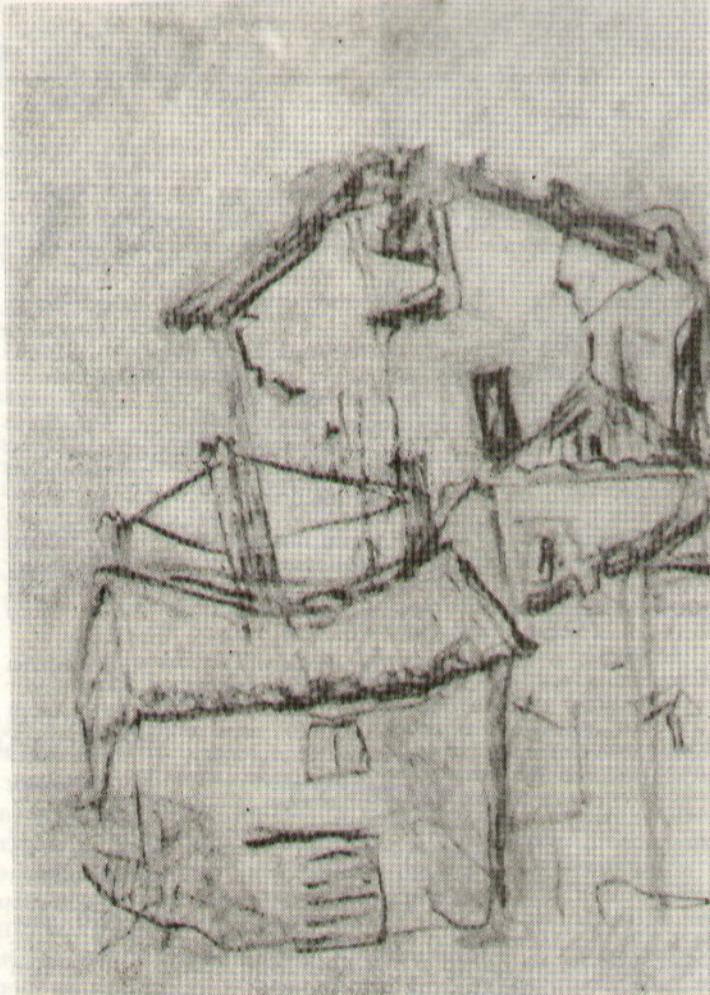
употребна дозвола за технички пријем објекта инфраструктуре у Старом граду. (Ако је судити по овом поступку Републичког секретаријата за послове привреде изгледа да се грађани нијесу информисани о правом мјесту!)

Све ово је још сложеније јер се ради о пословном простору у Старом граду око кога се већ дуже вријеме воде значајне друштвено-политичке акције у циљу реализације његовог коначног обнове.

Општина Будва је поднела тужбу Врховном суду Црне Горе против Републичког секретаријата за послове привреде ради поширења решења којим је издато одобрење за рад ове угоститељске радње, а делегати у Вијећу општина и Вијећу уврџеног рада Скупштине СР Црне Горе поставили су делегатска питања у вези овог незаконитог поступка.

Како ће се све ово за вршити, не зна се. Извјесно је само да незаконити поступак Републичког секретаријата за послове привреде нема никаквог пријављивања, а да је судећи по информацијама Извршног одбора и поднисао тој тужби, нанио штету и произвео последице много теже него што је само краће ћење Закона о управном поступку и Закона о самostalnom lichenom radu sredstvima rada u svojini građana.

В. М. Станишић

Мићо Вујовић: пастел, 1986.

• ТРИДЕСЕТ ГОДИНА „ЈУГОТУРСА“

МЕЂУ ЧИНОВИМА

Директор Југотурса за Црну Гору, Душко Масловар је задовољан на крају овогодишње туристичке сезоне. Југотурс ове године слави 30 година успешног рада у земљи и иностранству, а 65 хиљада туриста је довољно да узимају участију у нашој земљи.

Основна организација у друженог рада, Југотурс, послује у саставу Радне организације Генералекспорта. Задужена је за директан пласман југословенске туристичке понуде у земљама Европе и Сјеверне Америке, а дио пословља Југотурса окренут је и домаћем тржишту.

— Организацији путовања Југословена у земљи и иностранству, вели Масловар.

Југотурс је основан 1957. године. Дјелатност почине у Лондону у оквиру БСЕ компаније, као посебно одјељење за пласман југословенске туристичке понуде под именом Англо Југослав Travel Сервице, касније скраћено назван Југотурс.

— На самом почетку рада, предвиђајући захтјеве туризма у будућnosti, Југотурс је конципирао и повео акцију да привреда наше земље састави сопствени девизно-репродукциони циклус, објашњава нам Масловар. — Југословенски туроператор прави производ — пакет туристичке услуге, придобија и организује путовања гостију из иностранства, затим повезује југословенске авио-превознике, а све те гости наши хотели дочекују и испраћају. Све је тешко било остварити у једном врчјем рату туристичких компанија у свијету, али смо достигли бројку од преко 650 хиљада пакет аранџмента, што нас од ове године уводи у десет највећих туристичких организација у свијету.

Југотурс је створио савремену туристичку понуду. Прије 30 година у вријеме оснивања, потенцијал југословенског туризма назирао се као далека перспектива. Није постојала Јадранска магистрала на аеродроми Крк, Дубровник, Сплит, Тиват, као ни смештајни капацитети који би омогућавали крупније пословне резултате на међународном тржишту. Југославија је 1957. године од међународног туризма имала укупан промет од 14 милиона долара. Сва Европа је путовала према Шпанији и Италији.

— Од тада до данас, Југотурс је стално напредовао. Из године у годину било је све више туриста. Од укупног броја иноћења странаца који организовано долазе у Југославију (у режији путничких агенција) 42 одсто је у организацији Југотурса, каже Масловар.

Наплаћена вриједност услуга у прошлој години у Југотурсу износи 207.553.000 долара, а укупно реализовани девизни ефекат за југословенски заједници премашује 350 милиона долара, тако да се Југотурс сврстава у ред највећих југословенских извозника.

На свом почетку Југотурс је савлађивао огромне објективне тешкоће, тако да је његов оснивач неколико година надокнадио неминовни дефицит. Анонимност југословенског туризма изузев Бледа, Опатије, Дубровника и Сплита била је једна од великих препрека на старту. Информативно-пословна кампања за пробој југословенске туристичке понуде био је први циљ Југотурс-Лондона. Први каталоги брошуре на енглеском језику били су огроман корак напријед, да би данас он био стално на таласима радија, телевизије, дневне штампе и специјалних каталога које сваке године у луксузном издању штампа Југотурс.

Сада и наше подручје, укључујући Будву, Бечиће, Свети Стефан и Петровац има своје стране у нашим каталогима у Лондону, Паризу, Франкфурту, Њујорку и у још десетак свјетских метропола, где Југотурс има своја представништва.

Преко 130 хиљада продаваца програма, агенцијских, шалтерских и других радника дио су кадровског и финансијског напора Југотурса у проширењу мреже заступника на што више градова и региона земаља из којих Југотурс доводи гости. У продајни систем понуде Југотурса у свијету је укључено преко 27 хиљада путничких агенција преко којих се свакодневно врши интензивна пропаганда путовања у Југославији.

— Југотурс сваке године улаже свој дио оствареног вишака у побољшање наше понуде. Овог љета изградио је у Бечићима модеран паб за енглеске гости и главни тениски терен у Туристичком насељу „Словенска плажа“, а сада улаже 650 хиљада енглеских фунти у адаптацију стотину апартмана са 450 кревета у Старом граду тако да немо сљедећу годину дочекати са још квалитетнијим понудом. То је укратко Југотурс. Он је стапио у развој, на крају нам је рекао Масловар.

Станко Паповић

● ПОДУХВАТИ

ТУРИСТИЧКА СИГНАЛИЗАЦИЈА РИВИЈЕРЕ

Мада смо поодавно сучоше ни са чињеницом недостатка комплетних информација, система визуелних комуникација и одређених знакова којима бисмо заменили писана упутства и обавештења, мало тога чинимо да успоставимо нормалан ток комуникаирања. Зато ретки при мери имају значај подухвата, а када је досегнути ниво обликовања на висини са времених светских захвата, тада имамо разлога да будемо задовољни и поносни.

Недавно завршени пројекат „Туристичка сигнализација будванске ривијере“, чија промоција се очекује ових дана, а потом и постепена реализација, значај којак напред ка савременом комуникаирању на подручју које својим природним лепотама, смештајним капацитетима и низом других елемената представља значајно туристичко подручје наше земље.

Неколико година уназад туристички и културни радици Будве уз помоћ и подршку привреде ревитализишују старо културно-архитектонско језиро Будве, самог града, изграђују хотеле и чије значајне кораке на простору целе Будванске ривијере. Затечене навике и схватања да је госту из света или земље довољан кревет, добра храна, сунце и море, напуштена су. Будванска ривијера данас све више добија обележја савременог туристичког подручја у којем има забаве, културних садржаја и низа других елемената, тако да и најпробирљивији захтеви туриста не остају без задовољења.

У тако замишљеном архи тектонско-урбанистичком обликовању наметнула се празнина, помирење мноштва различитих система визуелног комуникаирања (натписи, упутства, имена хотела, путокази) и њихово довођење под заједнички имеништељ, као и изградња визуелних ознака које по природи није нико поставио, јер нису у директној вези са одређеним садржајем хотела, спортског игралишта, шеталишта, предела за купање, а чине неизоставни елемент свакупног система визуелних комуникација подручја.

● МАТРИЦА ВИЗУЕЛНОГ ПРОСТОРА

Приликом решавања проблематике визуелних стандарда за потребе туристичке сигнализације Будве, арх. Радомир Вуковић, полази од колористичких вредности једног исечка из апстрактног приморског предела. Плаво-море, бело-линђаја, обале, жута, оранџ, црвена — брдовит терен су ѡснове на којима се гради матрица визуелног простора, уместо да се проналази класичан знак или логотип који би визуелно означио сам простор и његове специфичности. Избором боја и њихових тонова, постигло се и одређено симболичко значење као и веза са већ постојећим системом идентификације „Монтенегротуриста“, основне организације која

● Пројект архитекте Радомира Вуковића за Будванску ривијеру примјер је новог и савременог комуницирања у туризму и путоказ примјене дизајна у овој дјелатности

доминира на овом подручју; досегнути ниво сугестивног визуелног опажања је постигнут у потпуности.

Сам логотип носи у себи симболичка значења простирања црногорске, односно југословенске обале, а лако заталасавање линија боја има додатне асоцијације, везане за летњу заставу која лепиша, те благе валове Јадранског мора.

Туристичка сигнализација будванске ривијере, замишљена је као комплексан систем различитих програма, који заједно имају одређену јединствену идеју усмерену према целовитијем унапређењу туристичке понуде, односно њене понуде.

Као засебан програм којим су одређени сви графички стандарди, уградијен је елаборат ГРАФИЧКИ СТАНДАРДИ. У њему су презентирани сви типо елемената (писмо, логотип, заштитни знак, систем боја и међуодноси). Примена ових стандарда представља окосницу система.

Целокупно подручје примене, а она почиње, такође, ових дана, условно је подељено у три основна дела.

ПУТОКАЗИ обухватају целокупно трансфер подручје, у коме се одвија саобраћај пешачки, друмски, авио и водени. Систем инфо табли почиње од терминала, са којих почиње да се одвија туристичка траса и развија се дуж саобраћајница. Пролазни елементи су — понуда сектора где се даје збирни преглед понуде све четири кључне локације Будванске ривијере.

Установљавање у месту и навођење на локације, означавање самих локација хотели, капацитети, културе и на крају понуда домаће радиности. У овом делу програма налазе се и табле које садрже карте Будванске ривијере са назнакама градова пријатеља.

УРВАНИ МОБИЛИЈАР је урађен као пратећи програм, јер на одређени начин излази изван контекста надлежности овог пројекта. Кроз одређени број елемената приказана је могућност апликације графо стандарда на позицијама које чине део наше урбанизоване матрице.

КОМЕРЦ програм је замишљен као финансијска подршка целокупном систему. Кроз патентну заштиту елемената графо програма и њиховом апликацијом на делу производа широке потрошње, могу се остварити финансијски ефекти којима се може обезбедити довољан годишњи прилив сређстава за одржавање система из сегмента ПУТОКАЗИ. У овом дијелу програма се налазе и сви елементи лаке графике тј. целокупни репертоар папирне графике (галантерије) од меморандума преко службених папира до глобалних проспеката и туристичких водича.

РЕАЛИЗАЦИЈА У ЕТАПАМА

По значају система и туристичке сигнализације, а то својом комплетношћу и потврђује, јесте подухват који се реализује поступно,

у етапама, готово равномерно у сва три сегмента. ПУТОКАЗИ су својеврсне табле на једноставној конструкцији која се учвршћује за тло али и довољно мобилне да се могу дотеријати или замењивати и по потреби допуњавати што их чини посве функционалним. Слично су обликовани и путокази у граду Сарајеву и на путу за Белашницу, Игман и Јахорину, изграђени за потребе ЗОИ такође по пројекту арх. Радомира Вуковића. Систем ПУТОКАЗИ је замишљен тако да се после првих поставки одређених елемената и повратним информацијама, кроз снимање, тестираје и друге облике истраживања, доради. У делу УРВАНОГ МОБИЛИЈАРА се, такође, до краја сезоне предвиђају одређени захвати, као и у домену КОМЕРЦ програма. Више је него јасно: спрост у реализацији је у функцији свеукупног преиспитивања и постизања целовитости, тако да ће већ за наредну туристичку сезону он бити у потпуној функцији.

Одређена информатика која ће се, такође, изградити током ове године, а прати својеврсне културне садржаје БУДВА-ФЕСТА, који води Љубиша Ристић, те МОДЕФЕСТА, својеврсног модног програма, само ће употребити оно што је недостајало овом делу наше Јадранске обале и учинити је једним савременим туристичким подручјем.

Мирољуб А. Мушић

Туристи се лакше снажаје: „Словенска плажа“

● ИЗ СУСЈЕДНИХ КОМУНА

ИСПРОБАН УРЕЂАЈ ЗА ОТПАДНЕ ВОДЕ

Мазут и разна машинска уља неће стизати у воде Бококоторског залива из фабричких погона који су изграђени у новој индустриској зони у Грбаљском пољу. Да море остане чисто од разних маснона које се „производе“ у фабрикама пропримио се проналазач-конструктор из Котора Предраг Липовац. У новој индустриској зони у Грбаљу, у присуству стручњака, постављен је нови уређај који ће штитити морску воду. Уређај спречава да мазут и друге масноће из фабричких погона отишу у море. Проналазак има још једну предност — омогућава поновно коришћење отпадних уља што ће фабрикама донијети велике уштеде.

Филтер Предрага Липовца ради на струју. Његова предност је у томе што ће трошити релативно мало енергије — отприлике колико се троши за расијету у једном од фабричких погона. Он ће бити уградијен у погоне фабрике сапуна и детерцената „Ривијера“ која је почела производњу на новој локацији.

● ОТВОРЕН СТАРИ ГРАД

Пригодним свечаностима 10. септембра отворен је стари каторски град. Говорећи на великом народном збору председник СО Котор Анђелко Ковачевић је подсејтио да је за осам и по година колико је протекло од земљотреса, захваљујући несебичној солидарности свих наших народа и народности обновљено 60 одсто овог древног града који је постао свјетска културна брига. Завршено је или се ових дана завршава 150 станови, више објеката различних привредних, друштвених и културних функција, у току је обнова и 15 сакралних објеката од чега су 11 највише категорије.

● ОТВОРЕН „БАР ТРАНЗИТ“

У Бару је основана Радна организација за међународне агенцијско-шпедитерске послове која започињава 20 искусних радника који добро позицију овај посао.

Делегати СО Бар су одобрили елаборат о економској оправданости постојања „Бар транзита“. Из општинског буџета је за нови колектив одобрено 400 милиона динара. За вршиоца дужности директора „Бар транзита“ именован је Војо Петровић, бивши генерални директор „Зетатранза“.

Припрема: С. Грегорић

ТЕМЕ О КОЈИМА СЕ ГОВОРИ

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ФЕСТИВАЛ

Југословенски културни простор је појам који је настао помало као реакција на ускогруда национална затварања и препретања форсирања тзв. националних културних простора, на забрињавајућу парцијализацију и овога што се већ афирмисало као перспектива. С друге стране, он је почeo да израста као један од најконтроверзнијих културних простора и из објективне потребе да се нека заједничке вриједности духовно промишљају и тао постапају и заједнички именительи читаве земље. Основне друштвене вриједности југословенског друштва не могу бити редуковане само на национални ниво (идеје слободе и братства, сопствене традиције и заједничке историје, властите алтернативе социјализма, међународне позиције и сл.) него морају бити дијалектички пројекте са њима и изражене као универзалне вриједности.

- YU FEST је својом успјеношћу разорио локалне монополе и показао једну свежију и дјелотворнију алтернативу у пројекту националних и универзалних вриједности

станову да изађе из провинцијалног мртвila и регионално-националних ускогрудости. Југословенски културни простор срећом почиње да се артикулише и назири кроз креативно тражење новог — алтернативног буђења утопијских енергија, смјељије прекорачивање провинцијалног духа ускости и кроз ослањање на генерацију млађих стваралаца.

ЈУ-фест је већ израз таквог духа преиспитивања, прекорачења сивила институционалне културе, и стварања тзв. јединственог југословенског театарског простора. Захваљуји изузетној упорности, страсти за новим и алтернативним стваралацima.

доказ како се може зачињати југословенски културни простор, без елемената националног подређивања. Такав југословенски концепт је постао изврсна шанса за афирмацију националних култура, језика и сл. (широм земље се играло на неколико језика, рачунајући и ромски — на јаком је изведена изврсна Тебанска трагедија).

Сада се на топлом јуту, у древном, и преображеном културним традицијама, Котору формулише један модел културног, урбаног и привредног модела за крај вијека. У том контексту је настало Котор-арт.

Град-театар је постао фондација коју су основали

Из представе „Ослобођење Скопља“ на Цитадели

Мало је конкретних програма који се наслажају на такву концепцију југословенског културног простора. Изгледа да велике културне институције у главном граду СФРЈ посебно воде рачуна о томе да им се не би олако приписао атрибут унитаристичких практова; мада у својим програмима антажују заиста југословенски репрезентативне сastаве, људе и садржаје. На другој страни, од ове лажне бојазни најотвореније су се ослободили тзв омладинско-студентски центри културе, или је нијесу ни респектовали. Тако било за програме, на примјер београдског СКЦ, Дома омладине и ДК „Студентски град“ могли као посебну карактеристику издавати њихов југословенски карактер, како по садржинској оријентацији тако и по саставу учесника. Могло би се рећи да таква оријентација плодно спаја националне са интернационалним вриједностима: окунујући најбољих у Југославији и свијету.

Показало се да културна политика која се ослања само на јакту мрежу дотираних институција и аморфију масу уштогљених „културњака“ (био-капитализованих послушника по сизовима и установама културе) није у

штвом једне групе стваралаца (прије свега Љ. Ристић и Н. Кокотовић) и свестраној подршци которског и будванског руководства, овог јута се већ зачео јединствен југословенски мега-фестивал. Термин фестивал је само услован, јер у игри су значајне „продукције“ нових представа које из Суботице и Котора одлазе у Будву, а затим десетине југословенских центара.

ЈУ-фест је стварно југословенски пројекат (како по оријентацији програма, ства раџијама који га носе, представама и извођачима, тако и по порукама које носи у својим садржајима). Конципиран је за почетак као „тројкрака“ цијелина. Један крак је био у суботичком Народном позоришту, други на другом крају земље — у которском Центру за културу, а трећи у „граду сунца“ — Будви. Међутим, са те дестинације представе и програми, заједно са бројним домаћим и иностраним гостованијама одлазе у скоро све крајеве Југославије. Креатори су ЈУ-фест замислили као отворени систем у који ће се укључивати све већи број градова, позоришних група и умјетника.

На сјеверу земље је већ уобличен суботички културни пункт, који је најбољи

Скупштина општине Будва и Народно позориште из Суботице, са циљем да постане средиште културног и друштвеног живота.

Оно што је у читавом овом пројекту битно јесте да су сами ствараoci одбацили подјеле и политичантска калкулисања са националним и локалбирачкима, те уступилији један нови вид југословенског простора (у политици, економији), врло успјешно уступавши тогли театарски југословенски простор: од Палића до Котора и од Охрида до Краванки.

Друга битна појава је везана за слободније формулације културне политике. ЈУ-фест је својом успјеношћу разорио локалне монополе и показао једну сајеку и дјелотворнију алтернативу у пројекту националних и универзалних вриједности на југословенском и међународном простору.

Отуда ЈУ-фест далеко најдлази значење једне љетње манифестије, јер у усlovима велике европске друштвите показује како је могуће тражити и налазити излазе и тамо где је стање било најтеже, као што је то случај са културом.

Борисав Џуверовић

Тадеуш Ружевић

НАШ ГОСТ: Г. РУЖЕВИЧ

НИСАМ ИСТРАЖИВАЧ ПОЕЗИЈЕ

- Пјесник ћути јер не може више ништа промијенити. У вријеме Мајаковског то је било друкчије.

- Будва и Трг пјесника су ме одушевили

УЗ ПОМОЋ организатора најдуже пјесничке манифестије на свијету, која се овог јута одвијала на Тргу пјесника, Радомира Уљаревића, разговарали смо са Тадеушем Ружевићем. Тешко га је било наговорити, јер се претеклих дана, како нам је рекао, „надавао“ толико интервјуа, да више и не зна да ли је разговарао са новинарима, књижевницима или са неким трећим.

Ипак, Ружевић се „отворио“.

— Ја нијесам истраживач поезије. Извори моје поезије нијесу ми познати. Оно што нам се чини да је јасно, обично је недокучиво, мрачно, тајanstveno.

Аутор сам више од 60 збирки поезије, а десетак њих је преведено у Југославији. Превођен сам на 22 језика, и тако се уврстио међу најпознатије савремене пјеснике свијета. Међутим, у посљедње вријеме помало остављам поезију и пишем драмске текстове и филмска сценарија. Моја драма „Картотека“ својевремено са успјехом је играна и у Београду, у Атељеу 212.

Шта да кажем о Будви? У Струги су ме наговорили да дођем до овог лијепог мјеста. Када сам чуо да се поезија чита на Тргу пјесника, онда ми је и срце заиграло. Знао сам да то не треба пропустити. Журим да се вратим у Београд. Имам пуно послса са мојим издавачем „Народном књигом“. Мој преводилац Петар Вујић приредио је за штампу „Трауматску причу“. Шта да вам кажем о тој збирци поезије. Боље нека каже један мој стих:

„Човјек и животиња
љубав и mrжња
непријатељ и пријатељ
тама и свјетло

врлина и кривица
истина и лаж
љепота и ружноћа
храброст и кукачичлук“.

То је дио из моје пјесме Спасен, а повод је све оно што је човјек дубоко осјећао послиje Аушвица. А, како осјећати поезију послиje таквих ужаса? — сам себи поставља питање Ружевић.

Овдје је пјесник застao и ћутао.

Онда се поново отгласио.

— Већ више година не пишем поезију. Ђутим. Баш као сада овдје. Лијепо је вријеме, а ви ми га одузимате. Имате право, јер ја сам некаква личност, па нека вам и буде. Само да се ријеши то питање авионских карата за сјутра (28. август) да се некако пребавим до Београда. А, сада докле не дође пиво (никшићко) ја ћу тутати.

— Ђутим и тако ми је лијепо. Ђутим, али не због штог протести или политичких или друштвених потешкоћа, нити због државне или црквене цензуре. Пјесник ћути, јер не може више ништа промијенити, некај је то друкчије било. Вријеме Мајаковског било је друкчије. Пјесник је тада имао јаку ријеч, она је и могла на нешто да покрене, а данас...

Поново ћутање...

— Јудске патње су све веће и теже. Готово за човјека нема наде. Такво стање пјесник не може да искаже поезијом. Он мора да ћuti. Овдје гледајући стару Будву, њене зидине, које памте вјекове је лијепо. Можда ћу поново доћи. Заиста лијепо је, ето, одложио сам пут за један дан, јер сматрам да је лјепије сада у Будви, него у Београду, где ме чека издавач, биле су посљедње ријечи угледног пољског писца, Тадеуша Ружевића, добитника Златног вијенца у Струги и нашег лјетошњег госта.

С. Паповић

ЛИКОВНИ ЖИВОТ

ИЗЛОЖБА МУСЛИМА МУЛИЋИЈА

Један од најбољих савремених ћосовских сликара, Муслим Мулићи, овогодишњи добитник Седмогодишње награде за сликарство, СР Србије, 4. септембра је отворио двадесету самосталну изложбу у Модерној галерији.

Мулићи у својим сликама изражава људску драму, отварајући изложбу Мулићија, по

● СУСРЕТИ

БОРБА ЗА ЧОВЈЕКОВО ДОБРО

Широј југословенској јавности познато је да је овогодишњи добитник Повеље „Др Петар Миљанић“, која се додјељује у Црној Гори најбољем љекару сваке године, др Василије Кусовац.

Др Василије Кусовац у неку руку је и наш суграђанин, па смо искористили прилику да са њим разговарамо током његовог одмара, о професији којом се бави и о црногорском здравству уопште.

— За посао којим се бавим опредијелили су ме љубав према човјеку и стална борба за добро другога. Медицински факултет сам завршио 1956. у Београду, а специјализацију пет година касније, на истом Факултету. У Цетињу радим без прекида више од три деценије и већ дуже времена сам начелник гинеколошко-акушерске службе Медицинског центра „Данило Г.“.

Др Василије Кусовац има у својој ризници тридесетак повеља, плакета, ордена, овдиковања, од којих му је посљедња додијељена у јуну (повеља „Др Петар Миљанић“), како нам је рекао једна од дражих, јер је везана за човјека-љекара који је поставио темелј научној медицини у Црној Гори, још у вријеме Берлинског конгреса.

Питали смо др Кусовца на коле тешкоће наилази у ради.

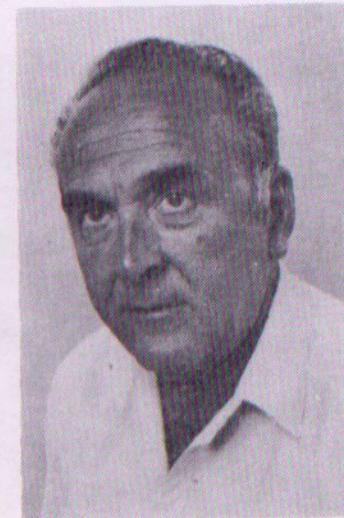
— Да би остало досљедан човјекољубљу и Хипокриту, љекар мора да одузме много

од свог личног живота. Је-кар у Црној Гори је добро прихваћен и ранији отпори у вријеме дуготживеће народне медицине су одавно пре вазићени. Рад доброг и савјесног љекара није добро плаћен. Промашај није у елементима вредновања, како се то обично мисли, већ се ту сувијећемо са једним парадоксом — љекари у Црној Гори слабије су плаћени него у неким другим републикама, мада су физички обим и услови рада тежи него другдје.

Црногорски љекари су добри. Овдје бих, посебно истакао, наставио је др Кусовац, улогу Друштва љекара Црне Горе, које је у по- гледу стручног усавршавања одиграло велику улогу организујући конгрес, специјалистичке симпозијуме и друга скупштина људи из медицине из цијеле Југославије и свијета.

Без претjerivanja може се рећи, да је црногорска гинекологија, односно здравствена заштита жена достигла ниво других развијених средина, о чему свједочи 94,5 посто порођаја, уз стручну помоћ, мање побачаја у односу на порођаје. Ради осам гинеколошко-акушерских одјељења, 16 диспанзера за

● Василије Кусовац добитник повеље „Др Петар Миљанић“ је и наш суграђанин

жене, седам ванболничких породишица од којих само три (Шаеник, Жабљак, Велимље) немају гинеколога.

— Где се данас налази црногорска гинекологија?

— Ако се има у виду да се први гинеколози у Црној Гори јављају тек након рата

(то су др Душан Кусовац у Титограду, др Михаило Штрасер у Никшићу и др Лазе у Цетињу) да 1954. године Црна Гора има свега два стаљна гинеколога, а данас их је 56 и 9 на специјализацији, онда се без двоумљења мора констатовати огroman развој гинекологије у нашој Републици. Такав развој утицао је и на еманципацију црногорске жене, тако да су данас гинеколошки амбуланте увијек добро посећене.

О наталитету у Црној Гори, др Кусовац је рекао, да је, као у већем дијелу Југославије. Значи да има извјестан пад, али није угрожавајући, као у неким другим крајевима. У 1984. години он је у Црној Гори био 17,7 на 1.000 становника, док је у Југославији био 16,5. Од црногорских општина највиши је у Рожајама (24,8), а најнижи у Шавнику (9,9).

С. Паповић

САРАДЊА

Позната париска галерија „Агарта“ налази се на лијевој обали Сене у непосредној близини Сен Мишела, дакле у дијелу најлуксузнијег Париза.

Са овом галеријом наш сликар Слободан Словинић је у сталном контакту, а од недавно је и у сталној поставци Галерије „Агарта“. Ова галерија се налази и у званичном каталогу свих официјелних галерија у Паризу, који се издаје свака три мјесеца.

— Са овом галеријом почео сам да сарађујем прије годину дана. Поред продајног аранжмана који је урођио плодом (продao сам више слика и графика), сlijedeћег јета очекујем и позвив од ове Галерије да са мосталио излажем, рекао нам је Словинић.

Пошто смо били у прилици да видимо каталог свих парискских галерија, могли смо уочити, да се од Југословена помињу: Дадо Ђурић, Љуба Поповић, Влада Величковић, Бата Михаиловић, Зоран Мушић, Ђедић, а од наиваца Ковачић и Рабузин.

П. С.

ФЕЛТОН „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ТУРИСТИЧКО ДРУШТВО „ПРИМОРЈЕ“

туризам се, као привредна грана, у нашој земљи почeo развијати још крајем прошlog вијека. Прво у Истри са Опатијом, Словенијом, а нешто касније и Дубровнику. Сви ови крајеви су у то доба били под Аустроугарском монархијом. Разумљиво је, да и тада, љелота ових крајева, била врло привлачна, нарочито за тадајну буржоазију.

Послиje завршетка првог светског рата туризам се и даље развија. Је-пота нашег приморја, дalmatinskiх острва, а изнад свега, нашег Дубровника, са својим богатим културним наслеђем, све више привлаче, не само наше људе, већ и многе из иностранства. Преко Дубровника, туризам, мада не у великом обиму, захваћа Херцег-Нови, свакако једно од најлепших мјеста Црногорског приморја. Овдје је његов развој тијесно повезан са личношћу Мирка Комне-

новића, великог ентузијасте, једног од најутицајних Бокеља, човјека са огромном стваралачком енергијом, доџије народног посланика и министра. Херцег-Нови је, по својим природним ље-потгама, најљепши драгуљ Боке, у коме су још раније нашли књижевни великан развијали своје стваралачке способности, гдје се школовао и дуже времена проводио наш велики Његош. Да би се овдје туризам могao развијati, потребno је било створiti услове за то, изградiti хотеле и подићи и уредiti паркове и друго, и учинiti га привлачним за разvoj туризма. То је за кратко вријеме и постигнуто.

По утледу на Херцег-Нови, туризам се брзо шири и даље дуж Црногорског приморја. Прво захваћа Будву, мјесто са дивном плажом Могреин и врло привлачним старинама античke и средњовјековне Будве. Овдје се још 1923. године оснива Ту-

ристичко друштво „Могреин“. Почињу да долазе и први туристи из Београда и унутрашњости, као и иностраници из Чехословачке. Не тако брзо, јер у то доба није било није било потодржних услова за њеног развоја, туризам се шири даље према југоистоку, тако да је захватио и Петровића. На иницијативу „Пријорије“ за усавrшавање Петровића и околине, Његови оснивачи, који ће непрекидно улагати много труда и слана у рад друштва, и до- приносити његовом развоју и у томе постигавати видне успјехе, били су Нико Л. Перазин и Душан М. Суђин.

Први задатак друштва је био што ље-поти уредити Петровић и претворити га у парк. Али за овако позамашан посао потребно је било доста новаца, до којих се у то доба тешко долазило, јер општине и државне власти за овакве ствари нијесу имале није доволно разумјевања и интересовања. Да невоља буде већа, оваквом подухвату су се успротиви- ли и многе породице због својих баштица и кокосарника. Потребно је било уложити доста труда и убеђидићи неке мјештана у корисност и перспективност овог поса. У томе се прилиčno успјело. Већина породица је напокон попустила, а против друштва је морало да поведе и судски поступак који је трајао врло дugo и никад се није ни окончao.

Кад је ријеч о материјалним средствима, без којих се рад друштва није могao развијati, важно је овом приликом, изнијести и следе-

ћу околнost: у то доба, управа паштровске општине — Петровац бирала се сваке четири године. Обично су кандидати били представници тадашње, владајуће, радикалне странке и опозиције, — демократске странке, доцније удружене опозиције. Када би, дошли на власт радикали нијесу имали разумјевања за развој друштва, па према томе ни уносили у општински budget ставке за помоћ и развој друштва. Када би на изборима побиједили опозиција (што се већином дешевало) напредна управа општине је обилато помагала рад друштва. Срећна околнost је била што је дјеловање општине био и дугогодишњи предсједник друштва, те је увијек интересовао код општинке управе за што аžу помоћ. Из напријед наведених разлога и планови друштва су се извршавали без застоja. И тако уз велико залагање чланова управе друштва, а и већине напредних мјештана, ишло се напријед. Подигнут је потпорни зид, тамо где је требало засадити парк, наступа је плодна земља, набављене егзотичне и медитеранске саднице, а неке чак и из Италије, и подигнут је лје-пот парк на површини око 1500 метара квадратних. У овим акцијама, поред мјештана, добровољно узимају учешћа и студенти Ферилјалног савеза Југославије из Београда, који су још тад, овдје, имали своју студенску колонију. Тек послиje рата, negdje 1954. и 1955. године Друштву је успјelo да засади и други парк испред некадашње старе школе и депаданса „Палас“.

(Наставиће се)
Војислав Н. Перазин

Петровац на мору данас

СИОРШ

● ФУДБАЛ

Добри резултати Будве

Иван Квесић

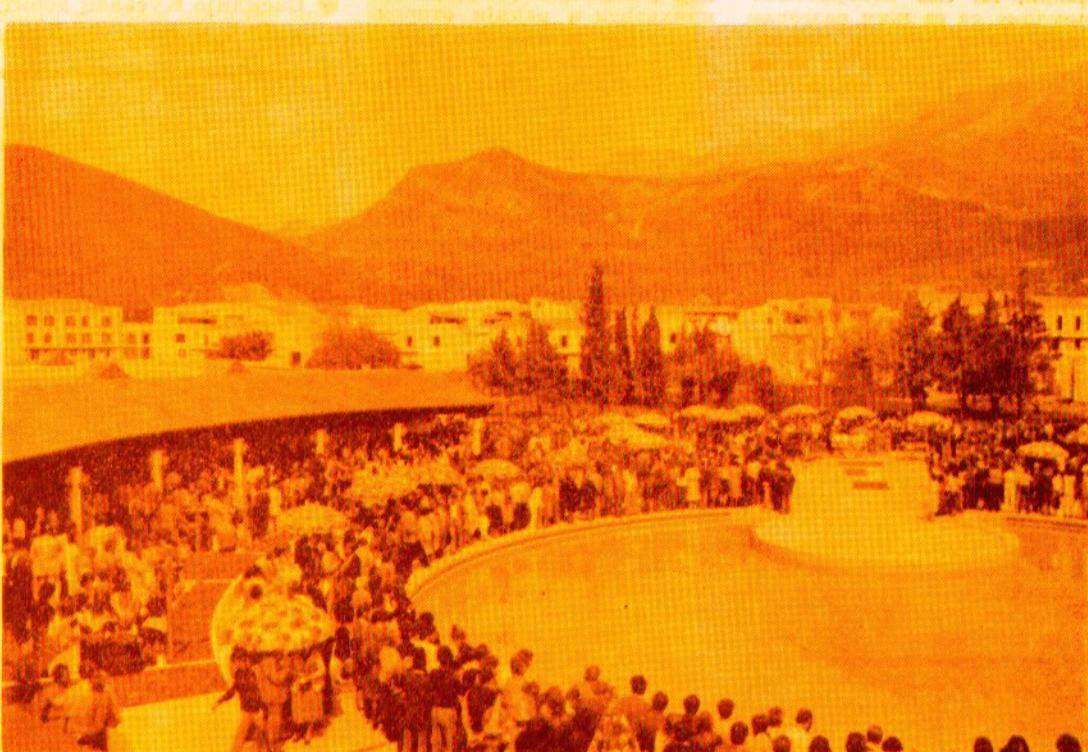
Фудбалери Будве постижу веома добре резултате у Црногорској лиги. У седмом

колу екипа коју предводи икесијански стручњак Иван Квесић гостовала је у Бару и својим навијачима приредила истинско задовољство: чврсти Морнар је декласиран на свом терену. Неочекиван, али сасвим заслужен резултат од 4:1 плод је велике добре игре цијelog тима, а посебно двоструких стражалца Радуловића и Мирковића.

Послије седмог кола Будва се налази на петом мјесту са девет освојених бодова. Постигли су четири победе, једном су играли нејешено, а два пута су напустили терен погнуте главе. Гол разлика је позитивна — 15:10.

У осмом колу Будва је била домаћи екипи Текстила из Бијелог Поља.

С. Г.

На тераси Рондо одржавани су модни сусрети

● БОКС

УСПЈЕХ ФЕХМИЈА У НИКШИЋУ

У Никшићу је 5. септембра одржана ревија црногорских боксера, поводом најштања ринга, познатог никшићког боксера, Смаја Хајрушија.

Овом приликом од боксера Будве учествовао је само Фехми Хусен у перо категорији. Он се у Никшићу састао са чланом Будућности из Титограда, Јанковићем, кога је побиједио техничким покајтом у другој рунди.

За овај успех Хусен је добио пехар прада Никшића, као најбољи побједник и као један од најбољих млађих југословенских јуниора, пред којим је блистава каријера, рекао нам је његов тренер, Павле Вучић.

С. П.

● РАЗГОВОР У ПРОЛАЗУ

ДВИЈЕ ЉУБАВИ ЈАДРАНКЕ СТОЈАКОВИЋ

— Имала сам у животу више љубави. Остале су ми дивље: музика и сликарство.

Ово су биле прве ријечи у кратком разговору који смо водили са Јадранком Стојаковић, нашом познатом кантавторком која је овог љета наступала у Таверни хотела „Авала“.

— Између музике и сликарства увијек стављам знак једнакости, наставила је Јадранка Стојаковић. Музиком се интензивно бавим од 1968. године, а сликарством, од када знам за себе. Сваке треће године у просјеку успијем да издам плочу. Први пут званично сам наступила у 18. години, а тек 1972. почела сам да компонујем. Прве сонгове почела сам да пиши за дјечје емисије Телевизије Сарајево, а нешто касније радила сам и музiku за позоришне представе: Атисти, Алије Хафизовића, Концерт у Аjetу, Арабала и друге. Компоновала сам музiku и за документарне филmove.

О сликарству: био је то опасан пут у тајне ликовне уметности. Рођена сам у Сарајеву. Средњу школу примијењених уметности завршила сам 1971. године, а Академију ликовних уметности десет година касније у класи Ратка Лалића, такође у Сарајеву. Нијесам била лош студент, али музика ме је односila свуда по свијету. Имала сам концерте у свим земљама Европе, кроз градове Совјетског Савеза, па све до Јапана.

На Академији сам била најпознатије име, али музичко. Свако би ме питао, шта се мучиш? Шта овдје радиши?

Теби је лијепо у музici. Ипак, и сада када не пјевам или спирам на мојој гитари, онда цртам или сликајам. Правим увијек записи са турнеја, гостовања, путовања... Тако ће бити и из Будве. Снаје прекрасна. Овог љета је била културна пријестоница. Тешко да се који град са њом могao упоређivati. Гледати два мјесеца позоришне представе Љубице Ристића, Душана Јовановића, Наде Кокотовић, Свибена, била је то изузетна посласница за људе од културе. Овдје сам видјела доста добрих изложби, било у Модерној галерији или у Галерији „Аркада“ на „Словенској плажи“ или Умјетничкој галерији града хотела Свети Стефан. О љепоти природе и климе, чистом мору само могу да говорим у суперлативима.

До сада сам као кантавторка добила више награда: дјвије на Шлагеру сезоне у Сарајеву и опу 1973., када сам почела каријеру јадро-медијске личности у Суботици.

Нажалост за сликарство још немам награда. Моји цртежи и слике можда изгледају недовршени или недоречени, јер све што се претопило у боју или оловку прекијуто је негdje у тренутку наставка путовања, истекле паузе и почетка наредног наступа на неком од подијума.

С. Паповић

● ПОСЛИJE ИНТЕРНАЦИОНАЛНИХ МОДНИХ СУСРЕТА У БУДВИ

ИТАЛИЈАНИ ОДУШЕВИЛИ

Послије интернационалних модних сусрета у Будви

Италијани су доказали да су једни од највећих модних снага у свету.

Софтвер компанија „Литрико“ је организатор овог сусрета.

Софтвер компанија „Литрико“ је организатор овог сусрета.